

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Scala coeli

Johannes <Gobi, Iunior>

[Straßburg], 1483

De predicatore

[urn:nbn:de:bsz:31-106862](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-106862)

Ipsa vero prima dñica seq̄nti ad agrum p̄gens temptat⁹ boues dī uisus conūxit z errare incepit et rediens ad Ep̄m dixit se fregisse p̄niam. Qui ab eo quesuit quem cibū plus abhorret. R̄ndit porcos z alleca. tunc mīxit sibi q̄ d cetero de illis nō gustaret. dū rediret vidit mulierē porros lauātem temptat⁹ comedit. Tunc agnoscens suam miserā ad Ep̄m rediens dixit. p̄ maxima virtutum est perseuerantia. q̄ qui eā optime custodit z cuiuscunq; virtuti p̄stat opa ad agendū. z ideo do p̄nias tibi gratam. Qui cū dedisset complēuit p̄fecte. **¶** Quarto est meritoy accumulatiua. Refert beatus Hiero. q̄ quidā senex fuit q̄dam in choro doceret discipulum suū admonendo ne oppresso somno dormiret. accidit vt vigilante iuene continue senex fuisset oppressus somno. z licet iuuenis ad dormiendū esset frequēter temptatus. ne monitōnem frangēt dormire nolebat. Cum autē exp̄gefactus senex circa matutinas iuuenes misisset ad lectum. dum orat⁹ vidit q̄ndam oñdentem sibi locū gloriofum. z cathedram siue sedē. z q̄ i cathedra erant septem corone z dictus est ei q̄ discipul⁹ su⁹ illas lucratus fuerat illa nocte. Tūc senex mane facto interrogat iuuenem quid fecisset. z ille. nihil. nisi septies restitui cogitatōm mee que suadebat vt irem dormitus ante

q̄ licenciatus essem. Tunc senex agnouit q̄ perseuerantia esset maxima virtutum.

De Predicatore

Predicator verbi dei debet habere has conditiones. **¶** Primo debet esse humilis. Legitur in libro d̄ septem domis. sp̄ss. Q̄, quidā puer a nox xij. custos pecorū esset mirabili firmitate grauat⁹ curat⁹ p̄ eā raptus. z vidit beatam virginem supplicare pro infirmis et pro alijs habentibus onerose onerose grauem. z euz fili⁹ r̄ndisset matri q̄ maris stella erat z q̄ omnibus distribueret. z videret Ep̄m voluntatem huic audienti sciam contulit vt sue humilitatis z bonitatis existeret predicator. qui reduct⁹ cum mirabili sciencia humilitatē summe cōmēdabat in predicatōe verbi. **¶** Item ad idem. Legit⁹ in li. de. vij. domis sp̄ss. Q̄, cū q̄dam iuuenis intrasset ordinē pdicatorum quidā monachi vellēt eū extrahere detrahendo illi ordini z suū exaltādo dixit iuuenis. x̄ps dedit ne vobis rectā z p̄fectam formā viuēdi. R̄ndit vt q̄. tūc iuuenis. Legitur dñm ih̄m x̄pm n̄ fuisse albu⁹ vel nigru⁹ monachū s; humilē z paupe⁹ pdicatorē. z iō p̄ volo seq̄ vestigia eius q̄ cuiuscunq; alteri⁹. z tūc illi d̄ruli recesserit

Secundo debz esse fidelis. Refertur
 beat' Hieronim' Q, cum fuissz q
 dam sanctus interrogat' qlis de
 bebat esse pdicator. Rndit q nō
 sicut candela q alios illuminat z
 seipm consumit non sicut puteus
 qui sordes alioz lauat z sordes i
 se retinet. nō sicut campana que
 alios vocat z seipm pcutit sed si
 cut sol qui fideliter pficiēdo cur
 sum in se z alijs caritatem demō
 strat. **T**ercio debz esse patiens
 Refertur Eef. q dum quidam pre
 dicator fuissz mortuus z cuidā so
 cio suo appuissz post mortez dixit
 in exitu anime due societates de
 monum occurrerunt anime mee.
 Una dicebat dānatus eris. Quia
 male seruasti ordinem tuum. alia
 dicebat damnat' eris. quia ppter
 inanem gl'am pdicasti. **D**uz ergo
 territus stare appuit mibi dñs
 meus ihūs xpūs dicens. Dimitte
 eos z seqre me. Nam labor z pa
 tientia z affect' pdicatōis no
 minis mei erūt tibi in remissionē
 pctōz z in augmētum gl'ie z corō
 ne. **Q**uarto debz esse cōpatiēs
 Legitur Q, quidam ignarus mit
 teret' ad pdicādum eo q hiet
 summam cōpassionem ad pctōres
 Dum ille recusaret ppter suam in
 sufficiētiam appuit ei quidam di
 gitus plucidus z tangens ei' cor
 statim habuit ognitōnem scriptu
 raz sanctay. **Q**uinto debz esse
 feruidus. In vita beati Bede le
 gitur Q, duz ex feruore verbi di

z pdicatōis priuatus lumine
 oculorum adhuc predicare vellz.
Dum quadam die a socijs fuisset
 positus in quodam loco vbi esset
 maxima congeries lapiduz z ipse
 predicassz feruēter z habere ma
 ximum pptm putabat duz termi
 nando pmonem diceret. **P**er oia
 secula seculoz omnes lapides re
 sponderūt amen. **S**exto debz
 esse mundus. Refertur beat' Hie
 romim' Q, dum senex quidam p
 lxxx. dies ieiunassz. z semel in eb
 domada tantum comedēt vt ver
 bum sacre scripture possz intelli
 gere. nec valeret. **D**ū itet ad aliū
 senem appuit ei angelus dicens
 Perfecta mūdicia doctrix est sa
 cre scripture z humilitas obserua
 trix z sapiens ei verbum z dictuz
 sacre scripture eum cōsolatus di
 misit. **S**eptimo debz esse de
 uorus. Legitur de beato Grego.
 Q, dum exponeret job z socij sui
 p costinam ipm respicerent vide
 runt columbā qui rostrum in ore
 tenebat. **I**tem ad idem. Legit'
 de beato Sebastiano Q, duz set
 predicaret feruenter z multa de
 gaudijs paradisi z de cōtemptu
 mundi. z de penis inferni dicerz.
 vxor Nicostrati que muta fuerat
 clamauit. **B**eat' vter qui te por
 tauit. Q, video angelum dei corā
 te tenentē librum corā ocul' tui

De Prelato.

se

Omnis prælatus cuiuscun-
 q; cōditionis existat. siue
 papa siue quicūq; alij dē-
 bent hīc oditōnes sequē-
 tes. **P**rimo deb; esse discretus
 Legitur q; fuit quidā Epus pīsiē-
 sis Gallus nomie discretissimus.
 Qui rogat; vt regi frantie dicēt
 rumores de vxore sua q; pepat ei
 filiam. Euz hoc nollet facere. **B**a-
 ro aliquis ipse accedens ad regē
 dixit. **P**ne mi rex rumores optios
 vobis porto. **Q** hodie domui frā-
 tie datum est vnū regnum. **N**am
 dña regina pepit vnā filiā que
 dabitur regi magno p; quam ille
 erit vestis tanq; filius. z si filium
 habuiss; dedisset sibi vnū comita-
 tum magnū. z sic fuiss; dimmutū
 regnū. **C**um g; melior sit augmē-
 tatio q; dimmutō. melior est filia
 filio. **I**tem ad idem. Legitur q;
 fuit quidā Epus discretus i frātia
 Qui inuicat; a rege aquā nō po-
 nebat in vīno. **E**t cuz vnus eū tru-
 faret dicendo. quia viceus aque
 nullū offm; hiet i mensa sua. **R**e-
 spondit q; vīno. **Q** sicut vos asta-
 tis regi ad phibendum ne aliq;ā
 dicat vel faciat inordiatum corā
 eo. sic ista aqua stat coram me vt
 si vīnū ess; ita forte sicut illud qd
 vos bibitis. z vell; me inuadē pio-
 hibeam eū cum aqua. **T**ūc rex co-
 gnouit q; vīna erāt dissitia. z da-
 to sibi de meliori aqua fecit suuz
 offm;. **I**tem ad idem. Legit; q;
 cuz papa puidiss; cuidam de Epi

scopata vno. z ille flendo recusa-
 ret. chorus vnus cardinaliū dixit
Iste lauat oculos suos vt melius
 videat mitrā. ali; dixit. onus ma-
 gnum est sup eū. z ido sudat. **T**ūc
 ipse rñdens ait. vīno sol iusticie o-
 culos meos fecit z ideo secundo;
Item ad idem. Legit; q; dum
 quidā sanctus abbas z credit; q;
 fuit beat; Bern. duxiss; qndā pec-
 catorē ad igressuz sui ordis. z ille
 recusar; eo q; pua mītura vīni da-
 ret; ei abbas fecit apportari vas
 maximū ligneū pmittēs q; in q;li-
 bz comestioe dar; sibi illd; plenū
 de bono vīno. **Q**ui igressus ordi-
 nē dū veniss; ad pīmūz pīadium
 sanct; fecit appoi de pisce tm; in
 vase. q; paruz plus tenuit q; vasa
 alia. **E**t finalit; iste saturat; ex qn-
 titate illa vīni. iterogat; a scō si
 sufficiēter bibēt. q; rñdens q; sic
 q;lib; die fecit dimmutē vīniā q;
 usq; deuentū est ad qntitatē alio-
 rū. **E**t cū etiā sic eēt otent;. finali-
 ter oñdit sibi q; ex malo vsu z ex
 mala osuetudie erat. **I**tem ad idē
 Legitur q; religiosus qdam erat
 familiaris cuidaz Epō. z q; iste re-
 ligiosus in q;lib; p; mone vīnū tru-
 fatoriū dicebat. eps dixit sibi vos
 assitamī vacce q; duz lac dat z re-
 cipit; in poto cū pede pcutit z ef-
 fudit. **T**unc religiosus. z vos estis
 stis colatorio. qui totuz malū re-
 tinet z bonū effudit. **S**cōdo d; eē
 mūd;. **L**egit; q; quidā cleric; qui
 fuit adolēs epō cuidā. z ei fūies

Prelatus.

in his q̄ p̄tinent ad imūdiā car
nis. audiuit vocem dicētem sibi.
fac sinez ludo q̄: lusisti satis. z dū
hoc audiuiſſ; vidit se i magno cā
po in q̄ erat sedes z cathedra cui
offerebat. **Opus dñs suus.** Qui cō
patiēs laborib; **Ep̄i** fecit eū bal
neari in sulphure z pice z postea
in lecto ferreo igne supposito q̄e
scere p̄cepit. z dū deum vlassema
ret **Ep̄s** ex vehemētia doloris. iste
eticus euigilans accessit ad lectū
dñi z inuenit eum mortuū. **Tercō**
deb; esse iust;. **Legitur** in libro d
vij. domis spūl. **Q.** fuit quidā ep̄s
qui multos hñs nepotulos ordia
uit vt sederēt corāz eō in humili
mēsa. venit q̄dam magn; z posuit
se ad sedēdum cū eis. Eū aut̄ req̄
rere; q̄e faceret. **R̄ndit.** nulla mē
sa scit dignitates nec p̄bendas nisi
ista. vt s̄ cognoscant me idcirco
me hic posui. **Quarto** deb; eē
sanct;. **Refert** **Es̄.** q̄ quidā moā
ch; clareuallis fuit elect; i Ep̄m
Qui cū recusass; accipe etiā nolē
te abbate nō multuz post defūct;
est. **Et** cū appuiſſ; cuidā familiari
suo. z illa requirēt q̄d d̄ illa iobe
dientia ess;. **R̄ndit.** si suscepiss; ep̄
atum eternalitē dānatus fuiss;. **Et**
subiunxit terribile p̄bū. adhuc
deueiet in q̄ ecclia erit in tli sta
tu in quo nō sit digna regi nisi a
re p̄bis. **Quinto** d; esse sollici
tus. **Legitur** in libro de vij. domis
spūl. **Q.** fuit quidā Ep̄s qui plus
diuicijs z vanis honorib; vacans

q̄ utilitati z bono exemplo ouiaz
Cum semē egrotaret increuit cur
sor cum lancea dicens. **Et**at te sū
mus papa vt venias coram eo ad
reddēdum rōnem de ouibus tibi
cōmissis. z de hereditate quā ac
quisiuit suo sanguie. **Et** facta hac
citatione visum fuit **Ep̄scopo** vt
eraberetur ad iudiciū. **Et** cū ess;
coram iudice videbat; sibi q̄ ma
gna congregatio demonuz venie
bat quoz quilib; infinitas rōnes
sue dānationis adducebat z p̄ci
pue quinq;. **Prima** fuit q̄ spolia
bat paupes z vestiebat diuites z
mētrices. **Secūda** fuit q̄ vestes
sacerdotales z omia ornamta ec
clesie erāt fetidissima. vestes aut̄
particaz z ornamta dom; z vten
silia erant aurea z argentea. **Ter
cia** erat q̄ de fimo rei temporalis
optime curauit sed de anime ifoz
matōne nihil. ymmo infinitas suo
exemplo malo interrupit. z osten
derūt sibi plusq̄ duo milia q̄ dā
nate fuerant suo malo exemplo.
Quarta erat q̄ studium vanitatū
summum erat. studiu; scripturaz
nullum. **Quinta** erat q̄ nolebat
saluari nec p̄mittebat q̄ alij sal
uarentur. **Tunc** summus papa di
xit sibi. **Maledicte** quem ego
acquisiui meo proprio sanguine.
tu consumpsisti vt fulgeres in ap
paratu regio. **Ego** acquisiui cū ma
nibus crucifixis. z tu expēdisti cū
manib; ludo et aleis dedit;. **Ego**
acquisiui coronā sp̄meā portādo.

sed tu expendisti molle pulmar
capiti supponedo. ego acq̄hui cū
obprobrijs z flagellis. z tu consu
mis in vas argenteis z scutellis.
Ego acq̄hui nudatus p̄rijs indu
mentis. tu expendisti in sericis. in
pellib⁹ variatis. z in vestib⁹ vai
tatis z obprobrij. Ego acq̄hui fel
z acetuz potādo. sed tu expēdisti
in delicatissimis cibarijs v̄mū et
nectar addendo. Ego flendo cla
maui vt reducerē ad ouile. sed tu
clamaſti vt eas tanq̄ lupus ma
ctares. Et ideo assigno tibi talem
diem ad audiēduz diffinitua sen
tenciaz. Eū aut de his sollicitus z
anxiatus euigilasset narrauit fa
lie quid nā vidissz. qui volētes ei
placere z pl⁹ curantes de reb⁹ q̄
de anima rephenderūt euz. eo q̄
curaret de somnijs. Et tandē ep̄s
labitur absqz p̄nia vsqz ad diem
statutā. Et illo die z hora sibi assi
gnata venerūt demones horribi
les ad cameraz suam dicētes. sur
ge maledicte vt audias sniaz dif
finituā a summo p̄tifice. tūc ip̄e
clamauit ad scutiferos z ad fami
liaz. Expellite illos expellite illos
Cum aut ip̄i neminē vidissent li
cet vocē audiuisent. Ep̄s hoc vi
dens volēs in demones iruere z
eos de camera expellē. euz tanto
impetu venit ad colūnam q̄ erat
in medio camere q̄ fracto capite
expirauit. Item ad idem. Legit
in li. de septē domis spūss. Q. cum
iobēs archieps lugdunens nauī

garet z tēpestare cōactus eēt du
ctus ad q̄ndaz insulam inueit ibi
q̄ndam senex in domūcula sub ter
rana sedētem. z i tabula scribē
tem z legētem. Et cum petiuisset
ab eo in latino qd scribēt. r̄ndit.
Ego ep̄us istius insule studeo sup
facta z dicta subditoz meoz pio
quib⁹ in extremo iudicō hēo red
dere rōnē. Tūc ali⁹ ego suz archi
ep̄s z hēo infinitas aias sub regi
mine meo. v̄xtamē de istis nō cu
rabo nec vnq̄ curauī. Tūc senex.
inumerabilia patieris tormenta.
Bexto d̄z esse humilis. Legit
in gestis romanorū Q. fuit q̄dam
papa fili⁹ fornerij. z ne de sua di
gnitate supbiret furnū fecit fieri
i p̄ria camera. vt euz h̄ns otine
p̄ oculis originalē humilitatē ser
uaret in mēte. **I**tem ad idem
Refert Es̄. q̄ fuit quidā p̄lat⁹
qui h̄ns vnam eccliaz satis bonā
multū erat sollicit⁹ ad h̄ndum so
lēmoriez. vt in honorib⁹ mūdi essz
maior. Tūc accessit ad eū quidaz
senex i hitu rustici. z sub similitudie
petēdi consiliū dixit sibi. D̄ne ha
beo vxorem bonam sed paupem.
nūc sollicitāt me amici mei vt cō
traham cū alia nobili z diuiti. est
ne licitum mihi dimitte primam
z orrahere cū scda. R̄ndit p̄lat⁹
nullo mō. Tūc senex. D̄ne z vos
vultis facere istud. Nam ecclia
sponsa v̄a est. qz vero ista nō est
ita diues. nec potestis oñdere si
gna vanitatis sicut cum tali i deo

vultis istam dimittere z illā affe-
ctatis. Tūc p̄latus cōfusus in sua
humilitate p̄mansit. **S**eptimo
debz esse pius. Legitur in speculo
exemploꝝ q̄ quidā p̄lat⁹ z car-
dinalis rogavit quādam senem vt
verbū dei p̄poneret coram eo z q̄
in serie p̄monis ad mores tangēt
aliqd̄ contra vicia. Tūc senex in p̄-
mone sic ait. Dñi cardinales nū
sunt cardines terre. Nā sicut car-
do nō vnctus murmurat z clamat
vnct⁹ aut̄ suauiter claudit z ap̄it.
Sic cardiales nostri vncti donis
dulciter claudunt z aperiunt. ali-
ter murmurāt z clamāt. Tūc car-
dinalis p̄i sufficit satis hēm⁹. Itē
ad idem. Legitur in speculo exem-
ploꝝ q̄ cū beat⁹ Bern⁹ sup̄ pala-
treduz equitaret p̄suis occurrit
ei quidā goliardus dicēs. v̄tinam
hēm. xvij. p̄cta sup̄ palestreduz.
Qd̄ audies beat⁹ Bern. ait. ponā
otra te palestredū z ludam tecuz.
Qui osentiens. dū goliardus pro-
iecisset z fecisset xvij. p̄cta. Tūc
beat⁹ Bern. iussit poni taxillū su-
per pedem suū. z dū piecisset vn⁹
diuisus est p̄ mediū z fecit. xix. p̄-
cta. Et sic lucratus est eum mona-
chum magne p̄fectōnis. **S**ta-
no debz esse compatiēs. Legit⁹ in
speculo exemploꝝ. Qd̄ dū quidā p̄-
latus vnū subditum suū religio-
sum vidisset cū vna muliere cōmi-
sceri in nocte compatiēs. eo q̄ pas-
sione fuisset duct⁹. in crastinū eum
rephēdit hoc modo. **F**rater karis.

sime q̄re iacuisi hac nocte sine zo-
na z nudus. Qui compūct⁹ ex t̄z
dulci correctione opa maxie p̄fe-
ctionis extunc fecit. **I**tem ad
idem. Legit⁹ in speculo exemploꝝ
Qd̄ cū quidam rex improparet vi-
liditatē generis cuidā Ep̄o. z ap-
prehēderet de apparatu vano cū
māuetudie. **A**ndit ep̄s videndo
furiā regis. **D**ñe mi rex q̄lemcū
q̄z me videatis. p̄i me⁹ pl⁹ tenuit
de bona terra in manu sua q̄ v̄i.
Tūc rex magis irat⁹ ille seipm̄ ex-
p̄sult dicēs. **D**ñe non mēdax suz
Nam p̄i meus fuit figulus q̄ fa-
ciendo vicesos sup̄ teriā habebat
in maū. **M**ono debz esse eleō-
sarius. **R**efert Petrus dam. Qd̄
quidam p̄latus fecit emi vnam
lamp̄daz. xx. nūmis. z cū esset p̄ta
z apposita mensa veit quidā pau-
per ad ianuam. z petit sibi om̄ino
amore dei donari lamp̄dam q̄ p̄e-
lato fuerat p̄ta. Et q̄ p̄lat⁹ sū-
me erat misericors. et eleōsari⁹
iussit in scutella argētea sibi por-
tari. Et dū paup̄ recepisset cūctis
videntib⁹ cū p̄p̄side celos ascen-
dit. **D**ecimo debz esse fidelis.
Refert Cēp. Qd̄ quidā p̄latus
fuit Colonie religiosus qui bona
sui moāsterij fratri suo mercatori
freq̄nter donabat. Eū aut̄ otinue
depauparetur. z ceteri qui n̄ erāt
tāte astucie ditaretur summe. re-
prehēditur a fratre suo credens
q̄ in malis vsib⁹ exp̄deret illa.
Tūc mercator. p̄iuo parce. merca-

rum meū custodio nullum offēdo
z cōtinue bona mea diminuūtur
expresse. Cum aut hoc reuelasset
cuidā sancto viro. ille sibi dixit h̄
facit pecunia fratris tui. nam de
furto. et ideo deuorat omnia bona
tua. **C**irca ergo omnia bona q̄ hēs
ab illo z sum certus q̄ statim effi-
cietis diues. **Q**d cum feciss; z sū-
me ditatus fuiss;. interrogatus a
fratre vñ tante diuicie venissent
z ille. Pecunia mihi data a te de
furto erat z eā subtrahebas a fr̄i-
bus tuis. **E**t q̄ paulatim restitui
tibi z moāsterio. z ido abieci. to-
taliter sic sum ditat;. qui compū-
ctus extūc non fuit tm̄ carnalis.

Endecimo deb; eē circūspe-
ctus. **L**egitur ī spectro exemplorū
Q; ī dyocesi Dictauien. dū q̄daz
miles interfecit q̄ndaz sacerdotē
z ad curiam Romanā vadēs ob-
tenta absolutōne s̄ram postauit
Ep̄o vt imponēt sibi p̄niam salu-
tarem. **Q**ui cōducatis caute mul-
tis de sua domo fecit eum capi. z
ait. iuniūgo tibi et impono p̄ p̄nia
salutari incarcerationē; p̄petuam
ī pane z aqua. vñ ī carcere po-
situs moriēdo eam compleuit.

De Principib; Regi-
bus z Comitibus.

Pincipes Reges Comi-
tes impatores z Barones
debent h̄e has oditōnes
seq̄ntes. **P**rimo debet

esse pius liberalis. **L**egitur ī spe-
ctro exemplorū **Q**; dum quidaz miles
paup̄ ab alexandrio impatore pe-
titiuiss; elemosiaz dedit sibi opti-
mum castz. **E**t cum miles rēnuē-
ret eo q̄ nō ess; dignus tanti mu-
neris. **R**ēdit alexander. si tu non
es dign; recipere ego sum dignus
dare. **I**tem ad idem. **L**egit' ī
libro exēploz **Q**; fuit quidaz rex
qui intm̄ erat liberalis q̄ q̄cquid
hēbat militib; paup̄ib; indigen-
tib; donabat. **C**um aut rēphēsus
a baronibus pmisiss; ī verbo re-
gis q̄ de cetero nihil daret. dum
semel iret ad venatōnem cū pul-
cerimo eq̄ occurrit ei miles spo-
liatus rediēs de to;neamto. **Q**ui
euz adiutoriū postular;. **R**ex ait
pmisi me nihil de cetero daturū
z ideo nihil possum tibi donare.
Cum autē flendo magis instar; p̄
elemosina rex compatiens ait. ju-
raui nihil dare sed nō iurauī q̄n
possem v̄dere. z dedit sibi equuz
p̄ tribus denarijs. **L**oq̄ndo spūa-
liter. **R**ex est deus. donaria sunt
celestia q̄ statu innocētie gratis
dabātur. equus est gr̄ia. miles pec-
cator. tres denarij tres ptes p̄nie
Becdo deb; esse pius. **L**egit' ī
spectro exemplorū **Q**; quidam rex
cllicos paupes inuitass; vt euz eo
ī mensa comederēt. vidit vnum
ī fine mense qui eapone abscon-
dit. quē vocans rex secrete inter-
rogat quā sciam addiscēt. qui ait
dñe theologia;. **T**ūc rex ibi scrip-